

НОЋ МУЗЕЈА 2015.

Отварање очију

Дом Војске Србије и ове мајске музејске ноћи отвориће своја врата у несвакидашњем термину – од пет поподне до један ујутру – онима који воле уметност, случајним шетачима и ноћним птицама. Две изложбе, „Социјалистички реализам” и „Мале приче из Великог рата”, које су и иначе на програму Велике и Мале галерије, само за Ноћ музеја обogaћене су пропратним садржајем.

Више него било ког дана, једне ноћи у току године све очи упрте су у музеје и галерије. „Отвори очи у ноћи” баш зато и јесте слоган овогодишње Ноћи музеја. А маскота је сова, јер љубитељи те ноћне манифестације морају и сами бити ноћне птице.

Једна од највећих, али слатких мука у Ноћи музеја јесте направити паметан избор – шта посетити, а шта пропустити. Као мала помоћ овога пута на сајту манифестације налазе се тематске препоруке, па су и изложбе „Социјалистички реализам” и „Мале приче из Великог рата” у Дому Војске на историјској тури кроз ноћ заједно с изложбама „Слике изгубљеног света” у Институту Сервантес, „Вруће пролећне теме!” у Вуковој задужбини, „Пољупци које памтимо” у Југословенској кинотеци, „Како Танјуг јавља...” у Танјугу, „Кобни мај 1903” у Музеју науке и технике... Међутим, неће само љубитеље историје пут довести до некадашњег Ратничког дома. Постоји стална публика, која се увек враћа. Постоје и случајни гости, јер смештен у најужем центру града, Дом је незаобилазан на готово било којој музејској траси.

Слике земљаних тонова

Било да их доводи намера или случај, посетиоце у Ноћи музеја очекује ексклузиван садржај, јер неки од експоната никада раније нису излагани. Тако је, рецимо, деведесет одсто слика и цртежа у Великој галерији први пут пред публиком. Изложба „Социјалистички реализам” аутора проф. др Јерка Денегрија и Јасмине Јакшић Субић део је уметничке колекције Фондације Вујичић. То је једна од првих приватних колекција која је изнета пред публику.

Вујичић колекција ризични више од пет стотина уметничких дела српске уметности 20. века: слике, скулптуре, цртеже, графике, фотографије, принтове и радове концептуалне уметности, а више од сто дела припада времену со-

СОЦИЈАЛНА УМЕТНОСТ
И СОЦИЈАЛИСТИЧКИ
РЕАЛИЗАМ ИЗ
ВУЈИЧИЋ
КОЛЕКЦИЈЕ

цијалистичког реализма и социјалној уметности која је претходила том правцу. Социјалистички реализам или соцреализам рађа се у Совјетском Савезу деценију после Октобарске револуције. Након Другог светског рата целокупни дизајн нове државе Федеративне Народне Републике Југославије био је у знаку тог стила. Представници „тврдог језгра” домаћег социјалистичког реализма били су Ђорђе Андрејевић Кун, Пиво Караматијевић, Бранко Шотра. Њихове и слике аутора за које је та уметност представљала тек кратку епизоду у стваралаштву нашле су се на тој изложби.

Соцреалисти раскидају с поетским реализмом и постају једна од главних покретачких снага у промени друштвених односа. Идеје црпе из стварности која их је окруживала, а уметност схватају као објективан процес, лишен сваке

ВЕЛИКАНИ ЛЕТЕ ВИСОКО

Музеј ваздухопловства помало је удаљен с централне ноћне музејске путање. Но за праве љубитеље авијације то није проблем. Ко је одлучио да у Ноћи музеја крене пут Сурчина, сагледаће подвиге два великана војног неба. Реч је о храбрим пилотима – Милошу Жуњићу и Зорану Радосављевићу. Такође, стална поставка од седам једрилица употпуњена је с до сада невиђеним предметима који приповедају о настанку једриличарства код нас.

интимности. Зато на зидовима Галерије могу да се виде представе живота радничке класе, фабрике, градилишта, рад на пољу... Чак и саме слике, тамнобраон и маслинасте, изобразиле бојом, лице на преорана поља. Будући да уметници стварају у послератном периоду и да су им сећања на ужасе рата још свежа, мотиви који се често јављају су и партизани, оружје, страдања, логори, болнице, заставе, херојство...

САМО У НОЋИ МУЗЕЈА

Изложбу „Мале приче из Великог рата“ само у Ноћи музеја прати програм „Променада сећања“ – кадети обучени у реплике униформи из Првог светског рата, а у свечаним салонима наступ чланова ансамбла „Коло“ у аутентичним ношњама из времена Великог рата, у пратњи квинтета Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички“. За госте су отворени и свечани салони, као и стална поставка уметничких дела из ликовне збирке Галерије Дома Војске Србије.

АЛБУМ СЕЋАЊА

Савез потомака ратника Србије 1912–1920. прошле године покренуо је пројекат „Албум сећања на наше претке из Првог светског рата“, у оквиру којег је свако могао да пошаље своје фотографије, дневнике, писма војника, разгледнице... Већина докумената изложена је или спојена у видео-запис који се премијерно приказује на изложби „Мале приче из Великог рата“. Да је реч о интимној историји показују, рецимо, и легенде на фотографијама, па тако испод једне слике пише: „Милош П. Дамњановић, пошао у рат 1914, са својим воловима и запрежним колима.“ Или: „Деда и другови, учесници Великог рата. Поносна унука Миладија Делетић.“

Приповедање историје

Јединствену поставку посетиоци ће сусрести и у Малој галерији Дома Војске Србије, где је испричана потресна историја Великог рата, али не уџбенички, већ из прве руке, као кад би им какав старији предак приповедао.

„Мале приче из Великог рата“ још један су споменик немилој прошлости, овога пута подигнут обичном, „малом“ човеку – грађанима, сељацима, мушкарцима, женама, деци, који су се надали, сањали, борили и страдали за слободу. Изложба је настала у сарадњи Медија центра „Одбрана“, Војног музеја, Музеја Осечина (одељење Народног музеја Ваљево) и Савеза потомака ратника Србије 1912–1920. године.

Приказани су аутентични експонати из рата: црно-беле фотографије, ручно писан Војни правилник, кратки и дуги бајонет, колтови, пушке, карабини, карабинска муниција, оквири за муницију, шрапнели, делови граната, топовске чачуре, аустроугарска сабља, шлемови, чутуре, двоглед, ордење... Но најзанимљивији део поставке су саме приче, потекле директно из пера учесника рата. „Прођох Албанију у сељачком гуњу и са крпама на ногама, 42 дана пешачења с два парчета проје. У џепу сам од куће имао свећу лојаницу, ако погинем да ми запале. Појео сам је кроз Албанију“, записао је Величко Илић. Постоје симпатичне приче о повезаности људи и животиња, о псу који се ни за време борбе није одвајао од свога господара, о војнику који није хтео да се одрекне свог болесног коња. Постоје потресне и још потресније приче. „Милан је ишао ка селу, више није био млад. Тужан је ушао у село. Плот је био порушен, оваца није било у тору. Жена је истрчала пред њега, обрадовала му се. Милан није умео да се радује. Најлепши дани младости остали су за њега најболнија успомена. Рат је оставио трага у његовој души и Милан Савић се никада више није насмејао.“

Слоган манифестације је „Отвори очи у ноћи“. Исти слоган би могао да важи и за ову изложбу. Јер јасно позива на буђење. Да се не би више никад поновило. ■

Драгана БАРИЈАКТАРЕВИЋ